

بسمه تعالی

نهضت آزادی ایران

تأسیس ۱۳۴۰

قطعنامه کنگره پنجم نهضت آزادی ایران

اسفند ۱۳۶۱

ولتکن منکم امه یدعون الی الخیر و یأمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر
و اولئک هم المفلحون^۱

مقدمه

منتخبین حوزه‌ها و مسؤولین ارگان‌های نهضت آزادی ایران که برای تشکیل پنجمین کنگره از تاریخ دوازدهم تا پانزدهم اسفند ماه ۱۳۶۱ در آغاز پنجمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی ایران اجتماع نموده‌اند. خدای رحمن لا شریک را سپاس می‌گذارند که ملت ایران را در انقلاب علیه استبداد ۲۵۰۰ ساله و استیلاهای خارجی دو قرن اخیر در جهت نیل به شعار مقدس «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» پیروز گردانید و از این که نهضت را همچون گذشته در کشاکش تاریکی‌ها و تنگی‌ها نگاه‌داری و به نور هدایت و نیروی نعمات بی‌پایانش راهنمایی و استواری داده، خود را مرهون عنایت او و موظف به ایفای خدمت می‌دانند.

کنگره نهضت به فرستادگان خدا، علی‌الخصوص خاتم‌الانبیاء و المرسلین و ائمه معصومین و یاران با وفایش صلوات و سلام تقدیم می‌دارد و بر همه پیشقدمان و رهبران و شهیدان و جانبازان راه حق درود می‌فرستند.

همچنین به هموطنان ایثارگر و حق‌طلبان مخلص که در مبارزات طولانی قبل از پیروزی و سپس در روزهای سرنوشت‌ساز اخراج شاه و حاکمیت انقلاب، عاشقانه به استقبال شهادت رفته‌اند سلام می‌فرستد و برای آنهایی که در صحنه‌های خونین داخلی و جبهه‌های جنگ تحمیلی با شوق و خروش به دفع دشمنان شتافته‌اند و استقلال و افتخار و امید به ما داده‌اند طلب غفران و رضوان نموده و تحقق خواسته‌های آنان را در جلب رضای حق و سعادت ملت ایران و مسلمین جهان آرزو می‌نماید.

کنگره پنجم نهضت آزادی ایران،

با تقدیر از برادران و خواهرانی که در اجرای سیاست «صبر و تلاش» ایفای عهد کرده خدماتی انجام داده‌اند.

۱ آل عمران / ۱۰۴- و باید در میان شما گروهی باشند که دعوت به خیر کنند و امر به معروف و نهی از منکر نمایند و اینان همان رستگارانند.

و با گذشت و عفو از جهالت‌ها، تهمت‌ها و توهین‌های ناحق خلاف اخلاق اسلامی و قانون اساسی که متأسفانه مجاز و متداول شده و تهدیدهای ناجوانمردانه که نهضت در معرض آن بوده است.

و بالاخره با دعای نجات و عافیت و سعادت برای ملت ...

بر اساس گزارش شورای مرکزی پیرامون اوضاع سیاسی جهان و منطقه و ایران همچنین عملکرد ارگان‌های نهضت، ضمن تأیید خط‌مشی مصوبه کنگره سال ۵۹ و قطعنامه مصوبه سال ۶۰، مواضع و خط‌مشی تکمیلی خود را در قبال مسایل و جریان‌های داخل و خارج، با امید و توکل به خدای بزرگ به شرح زیر اعلام می‌دارد:

الف) مواضع

۱- در قبال ملت و انقلاب اسلامی ایران

نهضت آزادی ایران با اعتقاد به این حقیقت که اختلاف در زبان‌ها و نژادها مشیت ربانی در خلقت و از آیات الهی است که فرمود: «و من آیاته خلق السموات و الارض و اختلاف السننکم و اللوانکم ان فی ذلک لآیات للعالمین»^۱ ملت ایران را مجموعه‌ای از اقوام و اقشار و گروه‌ها با احوال و افکار ویژه می‌داند که اشتراک در موارد گذشته و اعتقاد و علاقه به سعادت و ساختن آینده کشور داشته و واحد تجربه ناپذیر ایران را تشکیل می‌دهند و جامعه ایران را فوق افراد و احزاب و اصناف و شخصیت‌ها دانسته، ملت را عالی‌ترین مقام نظارت کننده و تصمیم گیرنده برای اداره مملکت می‌شمارد. به عقیده نهضت هر یک از آحاد این ملت صاحب حق نسبی در مالکیت و بهره‌مندی و مدیریت مملکت می‌باشد. حقی که در چارچوب اسلام و قانون اساسی در آرای آزاد عمومی ملت به تصویب رسیده است. نهضت آزادی احترام و علاقه و تعهد خود را نسبت به حفظ این مجموعه و سلامت و سعادت آن اعلام می‌دارد.

نهضت آزادی ایران با ایمان به این واقعیت که «ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم»^۲ نه تنها از نظر حقوقی و سیاسی بلکه از نظر اسلامی و علمی و طبیعی مسئولیت و سرنوشت ملت و مملکت را در داخل ایران و به دست مردم ایران در مجموعه آنان دانسته تأثیر بیگانگان و دخالت‌ها و توطئه‌های خارجی را فرع بر شرایط و حالات و خواسته‌های داخلی می‌داند و عامل اصلی تحول یک جامعه را، از بدی به خوبی یا از خوبی به بدی، نتیجه خواسته‌ها و پی‌آمد کرده‌های آن جامعه می‌شمارد.

بنا به فرموده علی علیه‌السلام: «ذلک منک و دوائک فیک»^۳ نهضت آزادی ایران اعلام می‌دارد که در سیر تحولات و تغییرات اجتماعی، هر چه هست و هر چه بر سر جامعه می‌آید در مرحله ابتدایی و تحلیل نهایی

۱. روم/۲۲- یکی از آیات قدرت الهی، خلقت آسمان‌ها و زمین است و یکی دیگر اختلاف زبان‌ها و رنگ‌های شما (آدمیان)، که در این امور نیز حکمت حق برای دانشمندان عالم آشکار است.

۲. رعد/۱۱- به درستی که خدا حال هیچ قومی را دگرگون نخواهد کرد تا زمانی که خود آن قوم، حالشان را تغییر دهند.

۳. بیماریت از خودت و درمان بیماریت نیز در خودت می‌باشد.

از خود ملت ناشی می‌گردد و با توجه به مضمون «لاغوبینهم اجمعین الا عبادک منهم المخلصین»^۱ معتقد است شیاطین بزرگ و کوچک، سیاست‌های خارجی و ابرقدرت‌های شرق و غرب استفاده‌کنندگان از عدم اخلاص‌ها، انحراف‌ها، اغواها، خیانت‌ها، غفلت‌ها و غرورهای خود ملت هستند، و طبق وعده الهی «ان عبادی لیس لک علیهم سلطان الا من اتبعک من الغاوین»^۲ تنها راه مقابله با توطئه‌ها، وسوسه‌ها و تحریکات و نجات از مشکلات و مصائب و نابسامانی‌ها اخلاص و بازگشت به خویش و توسل به تحقیق، تدبیر و تلاش می‌باشد.

نهضت آزادی ایران به استناد مشاهدات عینی، مطالعات حضوری و مشارکت مستقیمی که داشته است، انقلاب اسلامی ایران را حرکتی ملی با انگیزه‌ای الهی و اصیل، ناشی از همدردی، همفکری و همکاری افراد، گروه‌ها و قشرهای مختلف کشور اعم از دانشجویان، بازاریان، پیشه‌وران، روحانیون، کارمندان، کارگران و کشاورزان و حتی افسران و سربازان می‌داند که به دنبال سال‌ها سختی، بیداری، روشنگری و مبارزه در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی به درخشان‌ترین پیروزی رسید. بر این پایه، نهضت خود را به آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران متعهد دانسته و به خاطر حفاظت و سلامت آن در برابر کجی‌ها و انحرافات و خطاها مسرانه ایستادگی می‌نماید.

۲- در قبال نظام جمهوری اسلامی

نهضت آزادی ایران طرفدار دلسوز و مدافع صادق نظام جمهوری اسلامی بوده و قانون اساسی را که با رأی آزاد ملت به تصویب رسیده است منشور محکم و میثاق واجب‌الرعايه میان حاکمیت و ملت می‌شمرد که به فرمان: «اوفوا بالعقود»^۳ و به مقتضای: «واوفوا بالعهد ان العهد کان مسئولاً»^۴ طرفین متعهد و موظف به رعایت و تمکین صادقانه و همه جانبه از آن شده‌اند و معتقد است زیر پا نهادن این میثاق از هر طرف موجب سلب حقوق و باعث نافرمانی عمومی، هرج و مرج، خونریزی و از هم گسختن نظام خواهد شد.

نهضت آزادی راه اصلاح و جلوگیری از انحراف، انحصار، استبداد و اضمحلال کشور یا نفوذ و سلطه مجدد بیگانگان را در مبارزه قانونی علنی داخلی متکی به قانون اساسی می‌شناسد. ضمناً آزادی‌های قانونی و انتقادهای مصلحانه و معترضانه را که از روی حسن نیت و بصیرت انجام گیرد نه تنها مضر و مزاحم کارها نمی‌داند بلکه مفید و سازنده و ضروری برای دوام و صلاح نظام دانسته آن را انجام فریضه امر به معروف و نهی از منکر و حق و وظیفه هر فرد و جمعیت تلقی می‌نماید.

نهضت آزادی ایران براندازی نظام جمهوری اسلامی و التجاء و اتکاء به بیگانگان و به دشمنان انقلاب و

۱. ص/۸۲- ... که تمام خلق را گمراه خواهم کرد مگر خاصان بندگان که دل از غیر بریدند.

۲. حجر/۴۲- هرگز ترا بر بندگان (با خلوص) من تسلط و غلبه نخواهد بود لیکن اقتدار و سلطه تو بر مردم نادان و گمراهی است که پیرو تو شوند.

۳. مائده/۱- ... البته به عهد و پیمان خود وفا کنید.

۴. اسراء/۳۴- ... و هم به عهد خود باید وفا کنید که البته (در قیامت) از عهد و پیمان سؤال خواهد شد.

اسلام را نیز مردود و محکوم می‌شمارد و معتقد است راه پایان دادن به مبارزه مسلحانه داخلی و خونریزی‌ها اجرای همه جانبه اصول مصرحه در قانون اساسی در باب حقوق ملت و تحمل حضور فعال افکار و بینش‌های متفاوت می‌باشد. بدیهی است در برابر تجاوز از قانون و تعدی مسلحانه، دولت موظف به مقاومت قاطع و ممانعت قانونی خواهد بود که در این صورت نیز عدم تعدی از حدود الله و رعایت عدالت اسلامی و اطاعت از فرمان: «ولا یجرمنکم شنآن قوم علی الا تعدلوا اعدلوا هو اقرب للتقوی»^۱ حتی در برخورد با گروه‌هایی که در صدد براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشد واجب و لازم الاتباع است.

۳- در قبال شوری و بیعت

نهضت آزادی ایران با توجه به آیه کریمه: «وشاورهم فی الامر»، که به رسول اکرم (در مقام ولایت) فرمان مشورت با مردم در امور مربوط به خودشان را می‌دهد و با استناد به توصیف نظم شورایی «امرهم شوری بینهم»^۲ که پروردگار حکیم از جامعه نمونه اسلامی کرده است. به نظام شورایی با شرایط و ضوابطش آنچنان که رسول اکرم (ص) و علی (ع) عمل می‌کرده‌اند و در قانون اساسی آمده است معتقد می‌باشد. و با اعتقاد به این نکته که «امری» که مشورت در آن، در آیه فوق‌الذکر توصیه گردیده است همان اداره اجتماع، سیاست و حکومت می‌باشد. به نظر نهضت تنها رعایت و پیاده کردن این شیوه و شخصیت قائل شدن برای مردم (صرف نظر از درجه آگاهی آنان)، می‌تواند استعدادهای خدادادی و ارزش‌های متعالی آنان را شکوفا سازد و تنها استمداد از نیرو و نظریات همگانی است که جامعه را به سلامت و سعادت و ترقی و تعالی در ابعاد مختلف سوق می‌دهد. در چنین جامعه‌ای، رهبری که ولایت امر را به عهده می‌گیرد توسط شورای اهل نظر (خبرگان) که همان پیشگامان ایمان و عمل و عالمان متقی باید باشند برگزیده و به مردم معرفی می‌گردد. مردم نیز در صورتی که با این انتخاب توافق و به شخص معرفی شده تمایل داشته باشند آزادانه با او بیعت می‌کنند و پیمان دو طرفه‌ای را که اطاعت و همکاری از یک طرف و خدمت و فرماندهی از طرف دیگر است در چارچوب کتاب و سنت منعقد می‌نمایند. این روند که دو مرحله مشخص شورا و بیعت را در بر می‌گیرد مشروعیت (در مرحله شوری) و مقبولیت (در مرحله بیعت) را تحقق می‌بخشد و اراده و خواست مردم را که حاکمیت ملی نامیده می‌شود در مسیر مطمئنی متجلی می‌سازد. در چنین نظامی که بالاترین مقامش با شوری برگزیده می‌شود و افراد به حکم وظیفه امر به معروف و نهی از منکر، موظفند یکدیگر و حتی مقام رهبری را از نعمت تذکر و توصیه به حق بهره‌مند سازند. هرگز استبداد و خود رأیی مجال و محملی نمی‌یابد. طبیعی است که کارآیی نظام شورایی تنها با رعایت «وحدت مدیریت» و با حفظ هماهنگی‌ها و ارتباطات لازم در کلیه شئون امکان‌پذیر می‌باشد.

۱. مائده/۸- ... و البته شما را نباید عداوت گروهی بر آن بدارد که از طریق عدل بیرون روید، عدالت کنید که عدل به تقوی نزدیکتر از هر عمل است.

۲. شوری/۳۸- ... کارشان را به مشورت یکدیگر انجام دهند.

۴- در قبال ولایت فقیه

نهضت آزادی ایران، با توجه به این که موضوع ولایت فقیه مسأله‌ای فقهی و امری تقلیدی می‌باشد، معتقد است هر کس می‌تواند طبق نظر و رهنمود مرجع تقلیدی که خود آزادانه انتخاب نموده است در این مسأله عمل کند.^۱

در رابطه با قلمرو اختیارات ولی فقیه، صرف نظر از اختلاف آراء و نظرات فقها، نهضت ولایت فقیه را با عناوین و حدودی که در قانون اساسی، در هم آهنگی با سایر اصول آن به ویژه حقوق ملت و آزادی‌های مشروع و مسؤولیت‌های قوای سه‌گانه آمده و به تصویب آراء عمومی ملت رسیده و بر همه آن‌ها قانون خدا باید اشرافی داشته باشد، پذیرفته است و تصویب و امضای قانون اساسی توسط ولی فقیه را به منزله صحه نهادن بر این اختیارات تلقی نموده است.

نهضت آزادی رابطه مردم با ولایت و دولت را بر پایه حقوق متقابل‌های می‌داند که علی‌علیه‌السلام در مورد رعیت و والی بیان فرموده است. وی از ملت درخواست نصیحت و مشورت برای خود می‌نمود و در برابر آنان وعده حمایت و خدمت داده، توقع انضباط و اطاعت داشت. قرآن کریم نیز که اطاعت اولی‌الامر یا فرماندهانی که صلاحیت امر را دارند به دنبال اطاعت خدا و رسول می‌آورد حلال هر مشکل و رافع هر نزاع و اختلاف را که احیاناً در امت پیش آید ارجاع به خدا و رسول می‌داند که به فرموده مولای متقیان راه حل اختلافات برای مسلمانانی که بعد از پیامبر زندگی می‌کنند.

«فالرد الی الله: الاخذ بمحکم کتابه و الرد الی الرسول: الاخذ بسنته الجامعه غیرالمفرقه»^۲ رجوع به محکمت قرآن و مشترکات مسلم سنت پیغمبر گرامی می‌باشد.

۵- در قبال آزادی

نهضت آزادی ایران به موجب آیه پر دامنه «ان الله لا یغیر ما بقوم حتی یغیروا ما بانفسهم» و حدیث نبوی معروف «کلکم راع و کلکم مسؤول عن رعیت»^۳ حاکمیت ملی را نشانه‌ای از حاکمیت الهی دانسته معتقد است این امر هنگامی تحقق خواهد یافت که مدیریت و ولایت همان طور که گفته شد بر مبنای نظام شورایی و انتخابات آزاد انجام شود.

ضامن اجرای این نظام که حاکمیت خدا و شعار «لا اله الا الله» را تحقق می‌بخشد وجود آزادی عقیده و انتقاد در جامعه و امکان اجرای فریضه امر به معروف و نهی از منکر است که از ظلم و سوءاستفاده متصدیان و حاکمیت استبدادی آراء و خواسته‌های شخصیت‌ها جلوگیری می‌کند. نهضت آزادی معتقد است که ارشاد مردم و اشاعه و اجرای دین باید با رعایت اصل «لا اکراه فی الدین»، یعنی با اختیار و انتخاب و

۱. ولایت مجتهد که مورد سؤال است از روز اول میان خود مجتهدین مورد بحث بود، هم در اصل داشتن ولایت و نداشتن و هم در حدود ولایت و دامنه حکومت او و این یکی از فروع فقهی است که طرفین دلیل‌هایی می‌آورند. «کشف‌الاسرار - امام خمینی»

۲. نهج‌البلاغه/ عهدنامه مالک/ شتر - پس رجوع به خدا فرا گرفتن محکمت از کتاب او (خدا) می‌باشد، و رجوع به رسول فرا گرفتن سنت او (پیامبر) است، سنتی که گرد می‌آورد و پراکنده نمی‌سازد.

۳. حدیث نبوی: همه شما نگهبانید و نسبت به وظیفه نگهبانی خود مسؤولید.

اصل «ما جعل علیکم فی الدین من حرج»^۱ و به دور از هر گونه فشار و اجبار صورت گرفته و برطبق آیه کریمه «و ما استلکم علیه من اجر ان اجرى الا على رب العالمین»^۲ داوطلبی غیرانتفاعی و غیر شغلی باشد. متولیان دین، زمامداران امور جامعه و علاقمندان در امر ارشاد و تبلیغ دینی باید همچون پیامبر(ص) از موضع‌گیری به عنوان حفیظ،^۳ وکیل،^۴ جبار،^۵ مصیطر^۶ (به معنای مراقب، وکیل، تحمیل‌کننده، گزارش‌نگار) در برابر مردم خودداری نموده و تنها به تبعیت از سنت او که ابلاغ‌کننده رسالت‌های الهی بود بسنده نمایند.

به نظر نهضت آزادی ایران باید حاکمیت خدا علاوه بر ظواهر در نفوس و وجدان مردم تحقق یابد و ایمان و تقوی و عمل دینی صمیمانه و با رغبت قلبی همراه باشد. چه در غیر این صورت نقض غرض بوده، دل‌ها و مغزها را از خدا فراری و از دین منزجر می‌سازد. در امر اعتقادات دینی، هر گونه تظاهر و تصنع بی‌فایده است. تجسس‌ها و تهدیدها و تحمیل‌ها و یا به کار گرفتن دین برای کسب قدرت و مقامات دنیایی تأثیرات سوء و جبران‌ناپذیری بر اعتقادات دینی مردم خواهد گذاشت. بدیهی است بی‌بند و باری، تجاهر به فسق، تجاوز به حقوق و حیثیت سایرین در سطح جامعه قابل تحمل نبوده و لازم است از این گونه مفساد اجتماعی جلوگیری شود. نکته مهم دیگر این است که قبول حق آزادی ولی تنها برای موافقین و وابستگان سیاسی و حزبی نمی‌تواند مطلوب نظام اسلامی باشد.

جای نهایت تأسف است که پس از پیروزی انقلاب به بهانه دلسوزی و دفاع از آن در برابر توطئه بیگانگان و مقابله با ضد انقلاب، روحیه و فرهنگ مارکسیستی و طاغوتی به صورت تهمت و توهین و تهدید با اشاعه اکاذیب و افشاگری‌های مغرضانه، فوق‌العاده رواج‌یافته رسانه‌های گروهی، مطبوعات و تبلیغات انحصاری و حتی خطبه‌های نماز جمعه میدان‌های آزاد برای یک سنت سیاسی مخرب ضد اسلامی گردیده است. تأسف بیشتر از آن است که نه امکان دفاع مشروع به مظلومین داده می‌شود و نه مقامات قضایی و قانونی احساس وظیفه یا جرأت جلوگیری از ظلم و کیفر مرتکبین را می‌نمایند.

۶- در قبال روحانیت

نهضت آزادی ایران تفقه در دین و تعلیم و تبلیغ و دعوت و ارشاد را وظیفه عمومی همه افراد مسلمان و متعهد می‌داند. با این وصف روحانیت را یکی از نهادها و گروه‌های اجتماعی کشور می‌شناسد که واقعیت عینی در ایران و سابقه تاریخی در تمام ملل و ادیان دارد و در سازمان عمومی ممالک و در نظام‌های دینی

۱. حج/۷۸-... و در مقام تکلیف بر شما مشقت و رنج ننهاد.

۲. الشعرا/۱۰۹- و من اجرى از شما برای رسالت نمی‌خواهم و چشم پاداشی جز به پروردگار عالم ندارم.

۳. شوری/۴۸- فما ارسلناک علیهم حفیظا.

۴. انعام/۱۰۷- ما انت علیهم بوکیل.

۵. ق/۴۵- ما انت علیهم بجبار.

۶. غاشیه/۲۲- لست علیهم بمصیطر.

متداول نقش مؤثری ایفا نموده و می‌نماید. علاوه بر آن در جهان تشیع، به دلیل مردمی بودن روحانیت و استقلال و انفکاک که از دولت‌ها داشته است - و جا دارد که باز هم داشته باشد - علاوه بر علم و ارشاد، حالت پناهگاه محرومان و مرجع مظلومان و متظلمان را نیز داشته، آزادگی، وارستگی و زهد و تقوی خصال عمده موجب احترام آن شده است. به طوری که توانسته در مواردی علیه استبداد داخلی و استیلا خارجی قیام کرده خدماتی به موقع و مؤثر بنماید.

نهضت آزادی به علم و ورع و فضیلت، به خدمات و زحماتی که بزرگان برگزیده روحانیت در حفاظت گنجینه‌های اسلام و تحقیق و تعلیم دین تحمل کرده‌اند ارج گذارده درود می‌فرستد. اما معتقد است که بر طبق موازین اسلامی و اصول مصرحه در قانون اساسی تمام آحاد و اقشار ملت در برابر قانون یکسان هستند و هیچ امتیاز ویژه‌ای برای هیچ گروهی به رسمیت شناخته نشده است. هیچکس، به دلیل کسوت و سابقه و حتی دانش و فضیلت، حق حاکمیت و اولویت بر سایرین را خارج از موارد قانونی انتخاب و انتصاب ندارد.

نهضت آزادی معتقد است عملکردها و منش‌ها و روش‌هایی که از جانب برخی از روحانیون بعد از پیروزی انقلاب بروز و ظهور نموده است پیوند تاریخی روحانیون با مردم و موقعیت آنان در جامعه را تضعیف نموده است و با توجه به گره خوردن سرنوشت روحانیت با اسلام در فرهنگ مردم ایران بیم آن می‌رود این گونه رفتارها به رشد و تعمیق حرکت اسلامی لطمات جدی وارد آورد. علت این نگرانی تجربه شیرین رشد سریع گرایش‌های اسلامی قبل از پیروزی انقلاب به دلیل شرکت فعال روحانیون در مبارزه علیه استبداد می‌باشد که گره خوردن سرنوشت اسلام با عملکرد روحانیت را به خوبی نشان داد.

نهضت آزادی همواره معتقد به آمریت دین و احکام خدا بر حکومت و سیاست بوده و با تفکر تفکیک دیانت از سیاست، که در محافل سیاسی و روحانی گذشته حاکم بود، مبارزه کرده است ولی در عین حال حکومت اسلامی را لزوماً مترادف با حکومت روحانیون نمی‌داند.

نهضت آزادی ایران با توجه به نقش سرنوشت ساز وحدت سیاسی و عملی دو جریان اسلامی فیضیه و دانشگاه در پیروزی انقلاب، ارتباط با روحانیت و روشنگری و همکاری با افراد متقی و با حسن نیت را از وظایف عمده و اساسی خود می‌شمارد.

۷- در قبال مدیریت جامعه و نظم امر

نهضت آزادی ایران به حکم روایت، «فلیست لا تصلح الرعیه الا بصلاح الولاه»^۱ تقوی و صلاحیت حکام را از شرایط اساسی اصلاح جامعه دانسته و ارزیابی صلاحیت زمامداران را تنها در نظم امر و مدیریت صحیح و داشتن حساب و کتاب و اسناد و مدارک می‌داند و از آنجا که بیت‌المال به منزله امانتی در دست دولتمردان بوده و به حکم «ولیکتب بینکم کاتب بالعدل» و «ولا تسئموا ان تکتبوه صغیرا و کبیرا الی اجله ذلکم اقسط عند الله و اقوم للشهاده و ادنی الا ترتابوا»^۲ به نظر نهضت بهترین راه برای جلوگیری از اشتباه،

۱. نهج‌البلاغه/خطبه ۲۰۷- پس حال رعیت (مردم) نیکو نمی‌شود مگر به خوشرفتاری حکمفرمایان.

۲. بقره/۲۸۲- و باید نویسنده درستکاری معامله میان شما را بنویسد... و در نوشتن آن تاریخ معین مسامحه نکنید چه معامله

خطا و سوء استفاده، نگه داشتن کتبی سوابق و نظارت بر داد و ستدها است. نهضت لازم می‌داند کلیه ارگان‌ها و نهادهای جمهوری اسلامی در معرض ارزیابی اجتماعی و حسابرسی مالی بوده همه مردم امکان داشته باشند عملکرد دست اندرکاران را مورد بررسی قرار داده نظرات خود را در این باره آزادانه اعلام دارند. وجود ارگان‌ها و نهادهایی مستثنی از قوانین حسابرسی و مستغنی از نظارت عمومی به منزله دعوت به اشتباه و خطا و طغیان و خلع سلاح جامعه در مقابله با اشتباهات و انحرافات می‌باشد. به طور کلی لازم است ارزیابی کلیه عوامل مؤثر اجتماعی اعم از سنجش افکار عمومی یا صرف بودجه دولت، در دست ملت بوده و کلیه اسناد و مدارک لازم برای این ارزیابی‌ها همواره در اختیار عموم قرار گیرد.

۸- در قبال جنگ

به موجب آیه کریمه «و عسی ان تکرهوا شیئا و هو خیر لکم و عسی ان تحبوا شیئا و هو شر لکم»^۱ نهضت آزادی ایران، ضربه اولیه ناجوانمردانه ارتش عراق را مصداق «عدو شود سبب خیر اگر خدا خواهد» تلقی نموده، همواره از خونسردی، توکل و تصمیم مسؤلین و از شهامت ارتشیان و شجاعت‌های پاسداران و نیروهای مردمی (بسیج) تجلیل کرده پایداری و پیروزی رزمندگان را که برجسته‌ترین افتخار و امید تاریخ ایران می‌باشند آرزو نموده است. در عین حال مکرراً پیشنهاد کرده که برای پیروزی در جنگ، دولت به موازات اجرای عملیات نظامی علیه ارتش تجاوزگر عراق فعالیت‌های شایسته مناسبی را در سطح جهانی در بخش‌های سیاسی، دیپلماسی و تبلیغاتی آغاز نماید. به نظر نهضت آزادی، بعد از فتح خرمشهر که موفقیت ممتازی در جهت نظامی، سیاسی و اسلامی برای ایران پیدا شده و خصم خود را ناچار دیده بود راه توبه و تسلیم پیش گیرد و همسایگان حاضر شده بودند تضمین‌هایی بدهند، دولت می‌توانست به مصداق آیه کریمه «و ان جنحوا للسلم فاجنح لها و توکل علی الله انه هو السميع العظیم»^۲ از فرصت‌های مناسبی که برای اتخاذ و اعمال خط مشی‌های مؤثر جهت ختم موفقیت‌آمیز جنگ فراهم شده بود استفاده کرده و مطابق مصالح و منافع ملت ایران اقدام نماید.

اما به دلیل ارزیابی‌های غیر واقع بینانه و رویدادهای بعدی به طور مناسب از آن شرایط و فرصت‌ها استفاده نشده است.

متأسفانه به مردم خیراندیش هم امکان ابراز نظر داده نشده و حتی با تقاضای مکرر بعضی از نمایندگان مجلس (حدود ۵۰ نفر) برای تشکیل جلسه‌ای غیرعلنی و خصوصی به منظور کسب اطلاع و اظهارنظر درباره مسایل و شرایط جنگ تا این تاریخ موافقت نگردیده است.

کوچک و چه بزرگ باشد این درست‌تر است نزد خدا و محکم‌تر برای شهادت و نزدیک‌تر به این که شک و ریبی در معامله پیش نیاید که موجب نزاع شود.

۱. بقره/۲۱۶- چه بسا شما چیزی را ناگوار شمارید ولی به حقیقت خیر و صلاح شما در آن بوده و چه بسا که شما دوستدار چیزی هستید که در واقع شر و فساد شما در آن است.

۲. انفال/۶۲- اگر (دشمن) به صلح تمایل نشان داد شما نیز تمایل نشان دهید و به خداوند توکل کنید، به درستی که او شنوا و آگاه است.

اینک نیز با نگرانی از این که عاقبت الامر در وضعی مشابه با آزاد کردن آخر وقت گروگان‌ها که موجب از دست دادن شرایط مساعد و امضای عجولانه قرارداد زیانبار با آمریکا (بیانیه الجزایر) شد، قرار نگیریم و انقلاب اسلامی ایران با آن همه شهید و ضایعات دست خالی از معرکه برگردد نهضت آزادی عقیده دارد با توجه به این که خداوند حکیم رحیم برای بندگانش، پس از پیروزی و خاموشی فتنه، خواهان سلامت و صلح و امنیت و محیط سازندگی و برکت است چنانچه هنوز هم شرایط مساعد و به سود ایران باشد اقدام عاجل، شرافتمند و حق طلبانه‌ای برای سرفراز بیرون آمدن از این ابتلای الهی صورت گیرد.

۹- در قبال سیاست داخلی

نهضت آزادی ایران معتقد است که بر طبق فرمان الهی «و کذلک جعلناکم امه وسطا لتکونوا شهدا علی الناس و یكون الرسول علیکم شهیدا»^۱ سیاست داخلی جمهوری اسلامی باید بر پایه ایجاد امت وسط و جامعه الگو استوار گردد و عقیده دارد این امر زمانی تحقق‌پذیر است که فرد فرد امت بتوانند استعدادها و قابلیت‌های خود را آزادانه در ساختن این جامعه به کار اندازند.

بنا به اعتقاد نهضت آزادی ایران بحران سیاسی موجود در کشور که در نشانه‌هایی همچون تفرقه، تشقت، فشار و اختناق و ... جلوه‌گر گشته است مولود تجدید آزادی‌هایی می‌باشد که اسلام و قانون اساسی به شرح زیر آن‌ها را حق مشروع و مسلم شهروندان شمرده است.

۱- اصل هشتم قانون اساسی وظیفه و تکلیف مردم را به خوبی روشن ساخته است که:

«در جمهوری اسلامی ایران دعوت به خیر، امر به معروف و نهی از منکر وظیفه‌ای است همگانی و متقابل بر عهده مردم نسبت به یکدیگر، دولت نسبت به مردم و مردم نسبت به دولت، شرایط و حدود و کیفیت آن را قانون معین می‌کند».

(والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یأمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر).^۲

نهضت آزادی خود بارها به جرم انجام این وظیفه مورد تهاجم قرار گرفته است.

۲- اصل نهم قانون اساسی مقرر می‌دارد:

«در جمهوری اسلامی ایران آزادی و استقلال و وحدت و تمامیت ارضی کشور از یکدیگر تفکیک ناپذیرند و حفظ آن‌ها وظیفه دولت و آحاد ملت است. هیچ فرد یا گروه یا مقامی حق ندارد به نام استفاده از آزادی به استقلال سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و نظامی و تمامیت ارضی ایران کمترین خدشه‌ای وارد کند و هیچ مقامی حق ندارد به نام حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور آزادی‌های مشروع را، هر چند با وضع قوانین و مقررات سلب کند».

اما متأسفانه این آزادی‌ها عملاً منسوخ شده‌اند و کسانی که به خود جرأت مطالبه این حقوق را می‌دهند مورد مؤاخذه و حملات گوناگون قرار می‌گیرند.

۳- اصل بیستم و بیست و یکم با صراحت حقوق زنان را بدین شرح بیان نموده است که:

۱. بقره/۱۴۳- و ما همچنان شما (مسلمین) را امت واسط قرار دادیم تا برای همه مردم (عالم) شاهد و نمونه باشید و (چنانچه) رسول خدا برای شما شاهد و الگو باشد.

۲. توبه/۷۱- مردان و زنان مؤمن همه یار و دوستدار یکدیگرند، خلق را به کار نیکو وادار و از کار زشت منع می‌کنند.

«همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند. دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید و امور زیر را انجام دهد:

۱- ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او.

۲- حمایت مادران، بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بی‌سرپرست.

۳- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده.

۴- ایجاد بیمه خاص بیوگان و زنان سالخورده و بی‌سرپرست.

۵- اعطای قیمومت فرزندان به مادران شایسته در جهت غبطه آن‌ها در صورت نبودن ولی شرعی».

اما علیرغم حقوق طبیعی و صراحت قانون و وعده‌ها و جهت‌گیری‌های انقلاب در گذشته مبنی بر احقاق حقوق اسلامی زن و آزاد کردن آنان از بردگی‌های نامریی گام مؤثری در این مورد برداشته نشده است. نهضت آزادی ایران به پوشیده بودن و محفوظ ماندن زنان در فعالیت‌های اجتماعی، مطابق با موازین شرعی معتقد است و این امر را برای سلامت و رشد جامعه ضروری دانسته و رعایت آن را احترام به فرهنگ انقلاب اسلامی می‌شمارد اما تحقق این خواسته‌ها را تنها از طریق پذیرش قلبی افراد یعنی ارشاد، تبلیغ و موعظه حسنه ممکن می‌داند و معتقد است هر گونه خشونت، اهانت و سختگیری توأم با فحش و تحقیر که برای اعمال این امر انجام شود موجب بروز واکنشهایی در جهت عکس گشته و نتیجتاً نقض غرض خواهد شد.

نهضت آزادی ایران، اجرای موارد یاد شده در قانون و احقاق حقوق زنان و ایجاد زمینه‌های لازم برای رشد آنان را از مهم‌ترین وظایف ارکان حکومتی جامعه می‌داند.

۴- مقررات اسلام و قانون اساسی در اصل بیست و دوم صراحت دارد که:

«حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است مگر در مواردی که قانون تجویز کند».

اما هنوز حتی بعد از پیام ۸ ماده‌ای امام، امنیت شغلی و حرمت و حیثیت و جان و مال افراد بدون هیچگونه مجوز قانونی مورد تهاجم قرار می‌گیرد.

۵- ملت ایران، با رأی آزاد خود در اصل بیست و سوم قانون اساسی تصویب کرده است که:

«تفتیش عقاید ممنوع است و هیچکس را نمی‌توان به صرف داشتن عقیده‌ای مورد تعرض و مؤاخذه قرار داد».

اما واحدهای گزینش و امور تربیتی و سایر نهادها و گروه‌ها همچنان این اصل قانونی را نادیده گرفته و در پرسش نامه‌ها و مصاحبه‌های شغلی و انتخاب دانشجو، کارمند و در موارد دیگر نظرات افراد درباره مسایل سیاسی و یا اعتقادی را مورد سؤال قرار داده مؤاخذه می‌نمایند.

۶- اصل بیست و چهارم قانون اساسی اعلام می‌دارد که:

«نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند مگر آن که مخل به مبانی اسلام یا حقوق عمومی باشند. تفصیل آن را قانون معین می‌کند».

اما آزادی مطبوعات و انتشارات، عملاً تعطیل و یا محدود شده است.

۷- اصل بیست و پنجم صراحت دارد که:

«بازرسی و نرساندن نامه‌ها، ضبط و فاش کردن مکالمات تلفنی، افشای مخابرات تلگرافی و تلکس، سانسور، عدم مخابره و نرساندن آن‌ها، استراق سمع و هر گونه تجسس ممنوع است مگر به حکم قانون».

مع الاسف و علیرغم تذکرات امام تحلفات در این زمینه‌ها همچنان ادامه دارد.

۸ - اصل بیست و ششم قانون اساسی فعالیت احزاب و دستجات را به رسمیت شناخته و مصوبات مجلس حدود آن را معین کرده است:

«احزاب، جمعیت‌ها، انجمن‌های سیاسی و صنفی و انجمن‌های اسلامی یا اقلیت‌های دینی شناخته شده آزادند، مشروط به این که اصول استقلال، آزادی، وحدت ملی، موازین اسلامی و اساس جمهوری اسلامی را نقض نکنند. هیچکس را نمی‌توان از شرکت در آن‌ها منع کرد یا به شرکت در یکی از آن‌ها مجبور ساخت».

این اصل قانونی کاملاً اجرا نمی‌شود و هنوز قانون احزاب که به تصویب مجلس نیز رسیده است به اجرا در نیامده است.

۹- اصل بیست و هفتم مقرر می‌دارد که:

«تشکیل اجتماعات و راه پیماییها، بدون حمل سلاح، به شرط آن که محل به مبانی اسلام نباشد آزاد است».

اما تشکیل اجتماعات قانونی که به حاکمیت وابسته نباشند دائماً در معرض تهدید قرار دارند.

۱۰- اصل سی و دوم قانون اساسی مقرر داشته است که:

«هیچکس را نمی‌توان دستگیر کرد مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می‌کند. در صورت بازداشت، موضوع اتهام باید با ذکر دلایل بلافاصله کتباً به متهم ابلاغ و تفهیم شود و حداکثر ظرف مدت بیست و چهار ساعت پرونده مقدماتی به مراجع صالحه قضایی ارسال و مقدمات محاکمه، در اسرع وقت فراهم گردد. متخلف از این اصل طبق قانون مجازات می‌شود».

اما متأسفانه قانون نادیده گرفته شده و هنوز هم کسانی هستند که ماه‌ها در بازداشت به سر می‌برند بدون آن که به آن‌ها یا خانواده‌شان علت دستگیری یا دلایل کتبی اعلام و تفهیم شود.

۱۱- اصل سی و پنجم قانون اساسی حق تعیین وکیل برای متهمین را به رسمیت شناخته است، آنجا که می‌گوید:

«در همه دادگاه‌ها طرفین دعوی حق دارند برای خود وکیل انتخاب نمایند و اگر توانایی انتخاب وکیل را نداشته باشند باید برای آن‌ها امکانات تعیین وکیل فراهم گردد».

۱۲- اصول اسلامی و اصول سی و هفتم و سی و نهم مصرحه در قانون اساسی می‌گوید:

«اصل، برائت است و هیچکس از نظر قانون مجرم شناخته نمی‌شود مگر این که جرم او در دادگاه صالح ثابت گردد».

و یا:

«هتک حرمت و حیثیت کسی که به حکم قانون دستگیر، بازداشت، زندانی یا تبعید شده به هر صورت که باشد ممنوع و موجی مجازات است».

اما در بعضی مواقع در جامعه ما، مطبوعات، صدا و سیما، خطبا و دولتمردان آزادانه به هر کس که می‌خواهند برچسب و تهمت می‌زنند، هتک حرمت و حیثیت می‌کنند بدون آن که دادرسی وجود داشته باشد. در حالی که اصل ۱۶۸ با صراحت تعیین کرده است که:

«رسیدگی به جرایم سیاسی و مطبوعاتی علنی است و با حضور هیأت منصفه در محاکم دادگستری صورت می‌گیرد».

اما برخلاف این اصل روزنامه‌هایی بدون رسیدگی مقرر در اصل فوق و یا حکم محکمه‌های صالح توقیف شده‌اند.

۱۳- قانون اساسی در اصل سی و هشتم با صراحت اعلام می‌دارد که:

«هر گونه شکنجه برای گرفتن اقرار و یا کسب اطلاع ممنوع است. اجبار شخص به شهادت، اقرار یا سوگند مجاز نیست و چنین شهادت و اقرار و سوگندی فاقد ارزش و اعتبار است. متخلف از این اصل طبق قانون مجازات می‌شود».

اما در بعضی موارد این اصل منسوخ شده است. برخی از مسئولین امور و مدیران زندان‌ها ضمن اعتراف به وجود تنبیهاتی ادعا می‌کنند هر آنچه اعمال می‌گردد، شکنجه نبوده بلکه تعزیر است. البته طبق موازین شرعی مسأله تعزیر تنها بعد از اثبات جرم و حکم دادگاه مطرح می‌گردد و هر گونه تنبیهی که قبل از حکم دادگاه اعمال گردد تعزیر نبوده شکنجه محسوب می‌شود. این گونه تنبیهات بدون تردید تخلف از قانون اساسی است.

۱۴- قانون اساسی در اصل ۱۶۵ مقرر داشته است که:

«محاکمات، علنی انجام می‌شود و حضور افراد بلامانع است مگر آن که به تشخیص دادگاه علنی بودن آن منافی عفت عمومی یا نظم عمومی باشد یا در دعاوی خصوصی، طرفین دعوی تقاضا کنند که محاکمه علنی نباشد».

مقررات قضایی اسلام نیز از یک طرف حتی گماردن دربان برای دادگاه را مکروه می‌شمرد تا هر کس بخواهد بتواند آزادانه در دادگاه حاضر شود و از طرف دیگر صدور حکم در محضر آگاهان به حکم را مستحب می‌داند تا اگر قاضی در حکم دچار اشتباه شود دیگران وی را تصحیح نمایند. نهضت آزادی ایران معتقد است که علنی بودن دادگاه‌ها و حضور وکیل مدافع و قضاوت قضاتی واجد شرایط که بی‌طرفیشان مورد قبول عموم باشد می‌تواند ادعای مقامات زندان در عدم وجود شکنجه، رفتار خوش با زندانیان و اجرای عدالت را به اثبات رسانیده، راه سوءاستفاده تبلیغاتی دشمنان انقلاب اسلامی را ببندد.

اما متأسفانه جهت‌گیری گروه‌های حاکم در جهت عکس اصول فوق بوده، نتیجه آن دفع مردم و دلسردی آن‌ها نسبت به دخالت در سیاست (سیاست زدایی جامعه) و تضعیف انقلاب اسلامی گشته است. ایجاد جامعه‌بازی که شرکت تمامی آحاد ملت را تضمین کند یگانه راه جذب مردم و مصون داشتن کشور از دسایس خارجی و داخلی است و این منظور در سایه عدالت اسلامی و اجرای اصول بالا به خوبی تأمین می‌گردد.

نهضت آزادی تلاش برای اجرای اصول اسلامی و قانونی را جهت حفظ و تداوم انقلاب و جلوگیری از انحراف و انهدام آن ضرور و واجب می‌شمرد و بنا به اعتقادی که به اصول مصرحه فوق‌الذکر دارد و به موجب تعهدی که نسبت به اجرای همه جانبه قانون اساسی در پیشگاه خدا و در قبال ملت سپرده است علیرغم تهدیدها و محدودیت‌ها و جو سازی‌ها و ترور شخصیت‌ها به خواست خدا مصرانه به تلاش خود در جهت اجرای این اصول ادامه داده و خواهد داد.

۱۰- در قبال تروریسم و انفجارات

نهضت آزادی ایران عملیات مسلحانه، ترورها، کشتارها و بمب گذاری‌های گروه‌های ضد نظام جمهوری اسلامی و معتقد به براندازی را محکوم می‌نماید و معتقد است که این اقدامات یکی از عوامل عمده توجیه تشدید جهت‌گیری حاکمیت در محدود ساختن حقوق و آزادی‌های مردم که در قانون اساسی تصریح شده می‌باشد.

نهضت آزادی ادامه و حاصل این مقابله تخریبی را به ضرر حاکمیت ملت و جمهوری اسلامی و به نفع دشمنان انقلاب و اسلام و ایران می‌داند.

نهضت آزادی از نیروهای درگیر علیه جمهوری اسلامی می‌خواهد که به این روند تخریبی خانمان برانداز خاتمه دهند و با قبول و احترام به قانون اساسی جمهوری اسلامی که امکان حضور و ارایه نظرات مختلف سیاسی و عقیدتی را تضمین نموده است زمینه سازندگی و وحدت ملی را فراهم سازند و مطمئن باشند که تلاش برای اجرای این اصول می‌تواند به حفظ سلامت جامعه و رشد و شکوفایی جمهوری اسلامی کمک مؤثری بنماید.

نهضت آزادی ایران همچنین از حاکمیت و دولت‌مردان می‌خواهد که با تمکین به حقوق ملت و اجرای خالصانه و سرسختانه قانون اساسی زمینه‌های سیاسی لازم را برای ریشه‌کن ساختن این مقابله تخریبی و تثبیت هر چه بیشتر جمهوری اسلامی و وحدت ملی فراهم سازند.

۱۱- در قبال آموزش و پرورش دانشگاه‌ها

نهضت آزادی ایران به همان اندازه که به توسعه تعلیمات عمومی و تحقیقات علمی معتقد و علاقمند است، به بالا بردن کیفیت این گونه تعلیمات نیز پایبند می‌باشد. متأسفانه علیرغم بودجه هنگفتی که صرف آموزش و پرورش و تحقیقات می‌شود کیفیت آموزش و تحقیق علمی تنزل نموده و به درجه نگران کننده‌ای رسیده است.

به نظر نهضت آزادی ایران، گماردن برخی معلمین کم صلاحیت، با نقص بضاعت علمی در مدارس ابتدایی و متوسطه و وجود کتاب‌های درسی ناموزون نسبت به اصول آموزش و پرورش و بعضاً با محتوای انحرافی دور از حقیقت و اعمال سیاست‌های اداری ناصحیح و نابجا به وسیله گروه‌های به اصطلاح «تربیتی»، نظام علمی و معنوی مورد انتظار آموزش عمومی را متزلزل ساخته است.

نهضت آزادی ایران خواستار اصلاحات اساسی در تعلیمات عمومی به وسیله تربیت و تفهیم معلمین عالم و مؤمن و ذیفن و علاقمند و پایان دادن به جوسازی‌ها علیه خدمتگزاران به دین و مملکت و گماردن افراد لایق با تجربه و صلاحیت در رأس مراکز آموزشی کشور می‌باشد. نسبت به کودکان‌ها و مهدکودک‌ها نیز توجه شایان و اقدامات مؤثر ضروری است.

نهضت آزادی ایران بازگشایی دانشگاه‌ها را به فال نیک گرفته فعالیتی را که هم اکنون در زمینه آموزش عالی از جانب اساتید و دانشجویان در دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد امیدوار کننده می‌بیند و آرزومند است که در این مراکز علمی با سعه صدر لازم و روح دانش طلبی وسیع اسلامی، به دور از تبعیضات غیر عادلانه و سیاست‌های انحصارطلبانه، چه در تدوین برنامه‌ها و چه در انتخاب استادان و در کنکورها در

جوی خالی از تعصبات ضد علمی، قدم‌های مؤثری برای جبران رکود و عقب ماندگی‌ها برداشته شود. یقین است که به این ترتیب رشد و شکوفایی‌های علمی برای تربیت جوانان کشور و تأمین کادرهای تخصصی مورد نیاز فراهم خواهد شد و استادان مجرب و متعهد به دانشگاه بخواهند گشت.

نهضت آزادی ایران مؤکداً توصیه می‌نماید که تعلیم و تبلیغ اصول و احکام اسلام و تحقق ایمان و تقوی بر طبق روش قرآن و سنت پیغمبر و ائمه اطهار، به دور از غلو و شخصیت پرستی و خبرچینی و اکراه با رعایت موازین علمی و روانشناسی صورت گیرد، به طوری که باعث بی میلی و عکس‌العمل منفی نشود.

جای بسی تأسف است که افراد متعهد و علاقمند به خدمت ایران و اسلام جذب آموزش‌های عالی کشور نگردند، در حالی که هزاران دانشجوی ایرانی در کشورهای خارجی سرگردان بوده نتیجتاً این وضع باعث خروج میلیاردها دلار ارز مملکت می‌گردد.

نهضت آزادی ایران معتقد است که برای تحقق اصل سوم قانون اساسی دائر به مشارکت مردم در امور فرهنگی و با توجه به مسئولیت فطری و دینی اولیا در تربیت فرزندان و هموطنان خود، ترتیبات و تسهیلهایی فراهم شود که مردم بتوانند در کلیه سطوح تعلیماتی کشور از کودکتان تا دانشگاه صمیمانه و عاشقانه همکاری مفید و غیر انتفاعی بنمایند.

۱۲- در قبال اقتصاد ملی

اقتصاد ایران هنوز هم مانند ماه‌های نخستین پس از پیروزی انقلاب رگ حساس، عامل مؤثر و عنصر نگران‌کننده‌ای برای دوام و قوام جمهوری اسلامی است و متأسفانه عملکرد دست‌اندرکاران بعد از انقلاب هم در این زمینه به هیچوجه کافی و امیدوار کننده نمی‌باشد. تجارت، زراعت و صناعت همچنان چهره نامطلوبی را نشان می‌دهند و اقتصاد کشور به لحاظ درآمد تقریباً منحصرأ از راه صدور نفت و فروش سریع این سرمایه خدادادی تأمین می‌شود. تولیدات ملی در کشاورزی و صنایع، سرنوشت نامعلوم و نگران‌کننده‌ای پیدا کرده است به طوری که خطر تبدیل مجدد ایران به بازار شرکت‌های چند ملیتی به شدت احساس می‌گردد.

نهضت آزادی ایران روند جدیدی را که آزادی بخش خصوصی را تنها مترادف با آزادی بازرگانی خارجی می‌شمارد و اقدامی مفید و یا مؤثر در راه رفع موانع و محدودیت‌های فعالیت‌های کشاورزی و صنعت و تشویق عملی سرمایه‌گذاری در این دو بخش نمی‌نماید، برای اقتصاد کشور خطرناک می‌شمرد و معتقد است که این روند به ضعف بیشتر کشاورزی و صنعت، از بین رفتن صادرات، ازدیاد واردات، وابستگی بیشتر، بی‌کاری، تورم روزافزون و بالاخره فربه شدن بیشتر جریان‌هایی که در کار داد و ستد به ویژه در سطح بین‌المللی مشغولند منجر خواهد شد.

نهضت آزادی ایران آفت بی‌کاری را از خطرناک‌ترین عواملی که ممکن است انقلاب ما را مورد تهدید قرار دهد می‌داند و معتقد است این بالای خانمان برانداز می‌تواند از یک طرف زمینه فعالیت عوامل فساد و ضد انقلاب را فراهم سازد و از طرف دیگر علاقمندان به جمهوری اسلامی را دلسرد ساخته انرژی و مقاومتشان را از بین ببرد.

نهضت آزادی ایران همانطور که لیبرالیسم اقتصادی به معنای آزادی بی قید و شرط در فعالیت‌های اقتصادی را مردود دانسته و محکوم می‌کند، تئوری قیومیت شخص، طبقه و یا تصدی جامع الاطراف و گسترده دولت بر فعالیت‌های اقتصادی را در تضاد با موازین اسلامی از جمله اصل «لرجال نصیل مما اکتسبوا...» می‌داند و معتقد است انسان‌ها اگر چه پیش از آن که تعهدی بپذیرند در انتخاب مسیر زندگی خود آزادند، ولی با انتخاب مسیر و قبول تعهد، آزادی خود را محدود می‌سازند. بهترین مثال، قبول رهنمود وحی و پذیرفتن مکتب اسلام است که در صورت تحقق پذیرفتن، جامعه آزادی خود را در انجام معاملات محدود نموده مبادلات خانمانسوز ربوی را غدغن می‌سازد. به همین ترتیب اگر چه طبق آیه شریفه «یا ایهاالذین آمنوا لاتأکلوا اموالکم بینکم بالباطل الا ان تکون تجاره عن تراض»^۱، تبادلات تجارتي آزاد را بر اساس رضایت طرفین در اسلام مشروع و مباح شناخته است اما مشکل به نظر می‌رسد که مفهوم «تجاره عن تراض» منحصرأ تراض و توافق مستقیم و بلاواسطه طرفین باشد، بلکه می‌تواند بدین معنی نیز باشد که در جامعه اسلامی مردم آزادند برای حفظ سلامت اقتصاد جامعه از طریق انتخاب آزادانه نمایندگان خود، در مورد معاملات تجاری مباح با توجه به مبانی فقهی و امل «لا ضرر ولا ضرار» محدودیت‌ها و شرایطی تصویب نموده و به آن رضایت بدهند.

نهضت آزادی ایران معتقد است، همان طور که ملت ایران با تصویب آزادانه قانون اساسی خود را متعهد به عدم فعالیت‌های اقتصادی حرام نموده است همچنین می‌تواند با توجه به مصالح جامعه در دایره مکاسب مباحه نیز با تصمیم و تصویب آزادانه خویش شرایط محدود کننده‌ای برای خود ایجاد کند و به حکم «اوفوا بالعقود» متعهد به رعایت آن‌ها باشد.

نهضت آزادی ایران بر اساس تفکر اسلامی و بر پایه خواسته‌های مردم در مسیر انقلاب و در اصول مصرحه در قانون اساسی معتقد است که سیاست اقتصادی جامعه ما باید بر اساس تحقق اهداف استراتژیک زیر استوار باشد:

۱- استقلال اقتصادی و خودکفایی کشور به منظور قطع وابستگی‌های اسارت بار.
۲- استقرار عدالت اجتماعی و تعدیل اختلافات عظیم طبقاتی از طریق توزیع عادلانه ثروت عمومی و ریشه‌کن کردن استثمار، فقر و محرومیت.

۳- بر آوردن نیازهای گوناگون زندگی و هموار ساختن راه برای استفاده عموم از مواهب و نعمت‌های الهی یا رفاه عمومی (قل من حرم زینه الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق).^۲

در کشورهای دنیای سوم و از جمله ایران، که سالیان دراز تحت سلطه استیلای خارجی قرار داشته‌اند تأمین و تحقق همه اهداف استراتژیک فوق در یک مرحله و یک زمان هرگز ممکن نیست و رسیدن به این هدف‌ها تنها از طریق تنظیم برنامه‌های دراز مدت و تعیین اولویت‌ها امکان پذیر می‌باشد.

نهضت آزادی ایران با در نظر گرفتن عواملی که در گذشته و حال در اقتصاد کشور فعال و مؤثر

۱. نساء/۲۹- ای کسانی که ایمان آورده‌اید مال یکدیگر را به ناحق نخورید مگر آن که داد و ستدی از روی رضا باشد.

۲. اعراف/۲۲- بگو چه کسی زینت‌های خدا را که برای بندگانش آفریده حرام کرده و از بهره‌مندی رزق حلال و پاکیزه منع کرده است.

بوده‌اند معتقد است که برنامه‌ریزی برای حصول استقلال و خودکفایی باید مقدم بر اهداف استراتژیک دیگر یعنی عدالت اجتماعی و تأمین رفاه قرار گیرد. ضرورت تقدم استقلال و خودکفایی بدان معنا نیست که در جریان اجرای برنامه‌ریزی در مرحله حصول استقلال و خودکفایی به عدالت و یا رفاه به هیچوجه توجهی نشود. چه یک باره از یاد بردن عدالت و رفاه باعث آن خواهد شد که انرژی کشور در راه مقابله یا فشار ستم و بی عدالتی و یا تهیه مایحتاج اولیه زندگی صرف شده، مجال و فرصتی برای فعالیت در جهت خودکفایی و استقلال اقتصادی باقی نگذارد.

ضمناً باید توجه داشت که خودکفایی مورد نظر به معنای الزام کشور به تولید غیر اقتصادی کلیه نیازها و انزوا نیست. از نظر نهضت، مبادلات تجاری با دنیای خارج تا آنجا که ایجاد اجبار و انحصار ننماید و با رقابت آزاد و شرایط عادلانه و در جهت رشد تولیدی کشور مجاز است.

نهضت آزادی ایران معتقد است که گام‌های اول در رسیدن به خودکفایی، تکیه بر خودجوشی جامعه بر اساس سعی و اکتساب، به کارگیری کلیه نیروهای مادی و معنوی کشور، برنامه‌ریزی‌های مشخص همراه با تفحص، تلاش، تخصص و مدیریت و سرمایه‌گذاری‌های مالی و نیروی انسانی در زمینه فعالیت‌های اقتصادی خصوصاً در بخش‌های صنعتی و کشاورزی می‌باشد. سازندگی و برنامه‌های واقع بینانه، حساب شده و علمی برای بالا بردن تولیدات داخلی، تقلیل واردات و توسعه صادرات از شرایط لازم برای رسیدن به خودکفایی است که پا به پای توکل، تقوی، ایمان، اخلاق و مقاومت، رسیدن به این هدف را ممکن می‌سازند.

در بخش کشاورزی نهضت آزادی ایران معتقد است حل مسأله مالکیت زمین از مسایل عمده و اساسی و از شرایط ضروری برای رشد و شکوفایی کشاورزی می‌باشد که بدون حل بنیادی این مسأله مشکلات کشاورزی قابل حل نخواهد بود. در اکثر کشورهای پیشرفته یا در حال رشد جهان، موفقیت در کشاورزی متعاقب تغییرات بنیادی در نظام زمین داری صورت گرفته است.

اما نهضت معتقد نیست که در شرایط کنونی کشور، تنها حل مسأله مالکیت اراضی روستایی رسیدن به اهداف استراتژیک اقتصاد ملی را تضمین می‌کند، علاوه بر حل این مسأله لازم است اقتصاد ملی در بخش کشاورزی اولین و بزرگترین اولویت‌ها را در جهت تشویق و بالا بردن سطح تولیدات کشاورزی و تأمین کلیه نیازهای مواد غذایی و مواد اولیه طبیعی در کشور قرار دهد، به طوری که نیاز به واردات مواد غذایی به کلی از بین برود. زیرا تا زمانی که بخش عمده‌ای از مواد غذایی اصلی مردم از خارج وارد می‌شود سخن از استقلال اقتصادی گفتن گزاره است.

نهضت آزادی ایران معتقد است که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، اراضی و تأسیسات زمین‌داران بزرگ که عمدتاً از ایادی رژیم طاغوتی بوده‌اند در اختیار بخش دولتی (بنیاد مستضعفان) قرار گرفته است. از طرف دیگر اجرای همه جانبه اصل ۴۹، برای یک بار و همیشه می‌تواند تکلیف اراضی بزرگ روستایی را که از طرق غیر اسلامی به دست آمده باشند روشن کرده و از سایر اراضی رفع ابهام و شبهه به عمل آورد و راه را برای ثبات امنیت لازم جهت فعالیت‌های کشاورزی هموار سازد. پس از رسیدن به این مرحله، تشویق و تسهیل همه جانبه فعالیت در بخش کشاورزی، تعیین حداقل دستمزد و برقراری بیمه‌های اجتماعی برای کارگران کشاورزی و بیمه خرید تولیدات و ممنوعیت واردات مواد غذایی غیر ضروری به

رشد تولیدات کشاورزی کمک خواهد نمود.

نهضت آزادی معتقد است برخلاف تصورات رایج، امکانات طبیعی ایران در کشاورزی از جهاتی غنی بوده و در صورت انجام مطالعات مناسب و اعمال مدیریت کافی، ظرفیت لازم را برای تأمین خودکفایی در بسیاری از زمینه‌ها و حتی صدور به خارج دارا می‌باشد. البته شرط خودکفایی کشاورزی و موفقیت در میدان رقابت بین‌المللی و توقعات روزافزون مصرف، استفاده از شیوه‌های علمی جدید از نظر فنی و اقتصادی و تولیدات با مقیاس بزرگ می‌باشد.

در مسأله کشاورزی و زمین‌داری، نهضت آزادی خطوط کلی لایحه قانونی نحوه واگذاری و احیای اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران، پیشنهادی دولت موقت را که با واقع بینی‌های فنی و ملی و رعایت مبانی فقهی و عدالت عمومی تدوین شده و در تاریخ ۵۸/۶/۲۵ به تصویب شورای انقلاب رسیده تأیید می‌نماید.

در بخش بازرگانی خارجی، کنگره پنجم طبق تحلیلی که در نشریه مورخه تیر ماه ۶۱ نهضت آمده است معتقد است که سیاست بازرگانی خارجی کشور باید بر اساس رعایت قوانین اسلام، کمک به رشد و توسعه اقتصادی کشور و اجتناب از متضرر ساختن جامعه و بالاخره احتراز از تبدیل دولت «به کارفرمای بزرگ مطلق» استوار باشد.

از نظر نهضت تصدی دولت در بازرگانی خارجی، از یک طرف دولت را «به کارفرمای بزرگ مطلق» مبدل می‌سازد و از طرف دیگر با جلوگیری از شکوفایی استعدادها و به کارگیری امکانات ملی به رشد و توسعه اقتصادی کشور زیان می‌رساند. در صورتی که حاکمیت و نظارت کامل دولت می‌تواند از سوءاستفاده، تکاثر و سودجویی‌های غیر مشروع جلوگیری نماید و با هم آهنگ ساختن بازرگانی خارجی با سایر برنامه‌های کشور راه را برای رشد و توسعه اقتصادی هموار گرداند.

در بخش صنایع، نهضت آزادی ضمن آن که با توجه به شرایط طبیعی و اقلیمی و اجتماعی کشور، برای کشاورزی اولویت قائل می‌باشد، معتقد است که جمهوری اسلامی ایران نمی‌تواند بدون صنعت و به کار بردن تکنولوژی جدید روی پای خود بایستد. زیرا دو بخش کشاورزی و بازرگانی بدون اتکا و استفاده از نیروی تولید و استمداد از تولیدات صنعتی هرگز توفیق لازم را نخواهند یافت. از طرف دیگر، صنعتی شدن نیاز به تخصص و تقوی، به مدیریت و انضباط، به سرمایه‌گذاری و برنامه‌ریزی و به دانش و روابط بین‌المللی دارد و لازم است کشور از مراحل مقدماتی مونتاژ و عملیات جزیی برای جواب گویی به معارف ساده گذشته، همراه با انتقال تکنولوژی، تدریجاً بر سهم تغییر و تتبع و ابتکار بیفزاید.

در این مرحله، برنامه ریزی به منظور تشویق بخش خصوصی و ایجاد امکانات و تسهیلات جهت سرمایه‌گذاری در صنایع کوچک و در کالاهای واسطه‌ای توصیه می‌شود.

در شرایط کنونی اقتصاد ایران، خطرناکترین روند حاکم، تسلط سرمایه‌داری تجاری بر سیاست‌ها و عملکردهای دولت می‌باشد. باید توجه داشت که در رژیم گذشته نیز اقتصاد ایران به معنای تجارت، و آن هم در قالب فروش نفت و تأمین ارز و سپس خرید و وارد کردن کالاهای عمدتاً مصرفی خارجی بوده است. نهضت این روند را برای حال و آینده جمهوری اسلامی خطرناک می‌بیند و دولت را موظف می‌داند

با تأمین ثبات و امنیت اقتصادی در بخش خصوصی، فعالیت این بخش را در جهت فعالیت‌های صنعتی و کشاورزی هدایت نماید.

عدم ثبات و امنیت فعلی، باعث آن شده است که سرمایه‌هایی عظیم، راکد بمانند و یا در فعالیت‌هایی به کار گرفته شوند که نفع بیشتر، زودتر و مطمئن‌تر به دنبال داشته باشند. طبیعی است این گونه فعالیت‌ها در قلمرو واسطگی امکان پذیر بوده و نتیجه‌ای جز بالا بردن میزان تورم و بیمار ساختن اقتصاد ندارند. نهضت آزادی ایران پایان بخشیدن به این روند را شرط ضروری برای آغاز سازندگی و شکوفایی اقتصاد ملی می‌داند.

۱۳- در قبال سیاست خارجی

با توجه به این که اساس زندگی انسان و تمدن بر ارتباط و اجتماع و معارفه و تبادل گذارده شده هیچ کشوری نمی‌تواند با انزوا و قهر و انکار سایرین خود را در دنیا حفظ و خودکفا نماید.

نهضت آزادی ایران سیاست جهان ستیزی و تحریک و تعرض به دشمنان و همسایگان را که منجر به انزوای جمهوری اسلامی در جهان می‌شود مژمژ نمی‌داند و معتقد است که سیاست‌های اتخاذ شده نه مصلحت استقلال و امنیت کشور را تأمین کرده است و نه انطباق با اسلام و حکم خدا و یا صدور انقلاب داشته است. به طور خلاصه، سیاست خارجی ایران بعد از استعفای دولت موقت نه اهداف صحیح اسلامی و ملی داشته است و نه با استفاده از افراد با صلاحیت و درایت خط‌مشی‌های ظریف و زیرکانه‌ای را که در عرصه دام و فریب‌های بین‌الملل موفقیت آمیز باشد تعقیب نموده است.

نهضت معتقد است سیاست خارجی طبیعی و تاریخی عاقلانه ایران سیاست اعتدال و موازنه منفی می‌باشد که باید با استفاده از رقابت‌های ابرقدرت‌ها در سایه «ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض»^۱ و با توجه به جو عمومی بین‌المللی در حفظ صلح و داعیه دفاع از حقوق بشر، اعمال گردد. بر این اساس لازم است روی احترام متقابل بر مبنای عدالت و حاکمیت ملی و تمامیت ارضی تکیه شود.

بنابراین مواضع جمهوری اسلامی در قبال مسایل بین‌المللی باید به شرح زیر باشد:

۱- در برابر ابرقدرت‌ها: دیپلماسی دولت جمهوری اسلامی ایران بر پایه آنچه گفته شد باید در جهت تشدید تضادهای داخلی و خارجی ابرقدرت‌ها و در جهت تضعیف هر دو و مصون ساختن انقلاب و کشور از آسیب‌رسانی آن‌ها باشد. مع‌الاسف درست عکس این سیاست در چند سال گذشته دنبال شده است، و در نتیجه به جای آن که تضادهای درونی جامعه آمریکا و جدایی میان دولت و ملت آمریکا بر اثر انقلاب ایران تشدید شود این تضادها به علت سوء عملکردهای سیاسی ایران بخصوص به دنبال مسأله گروگانگیری تقلیل یافته است. در روابط بین‌المللی نیز دو ابر قدرت آمریکا و کشورهای اروپایی غربی و شوروی شرایطی را به دست آورده‌اند تا همه بتوانند بی دغدغه خاطر به عراق کمک کنند و در اشغال لبنان هماهنگ و همگام شوند.

۲- در برابر بازار مشترک و اروپا و ژاپن: دیپلماسی دولت جمهوری اسلامی باید علاوه بر دنبال کردن

۱. بقره/۲۵۱-... و اگر خدا برخی مردم را توسط بعضی دیگر دفع نمی‌کرد فساد روی زمین را فرا می‌گرفت.

تزد تشدید تضادهای داخلی، ایجاد شکاف میان آنان و دو ابرقدرت شرق و غرب باشد.

۳- در مورد کشورهای غیر متعهد: مصلحت ما و صلح جهان و دفاع از ضعفها در همکاری با آنها و پافشاری در بی طرف ماندن و استقلال و مقاومتشان می باشد. کشورهای غیر متعهد، به شرط صداقت و وحدت می توانند رکن مهم و مؤثری در جهان سراسر آشوب و ستم امروز بوده ابرقدرت ها را ناتوان و محرومان و عقب افتادگان را مستقل و نیرومند سازند.

دیپلماسی دولت جمهوری اسلامی ایران باید تقویت کننده جبهه متحد غیر متعهدها و تقلیل دهنده کشمکشها و تضادهای داخلی آنان باشد. مع الاسف موضع ایران خاصه در قبال دول مرفعی تر این کشورها موجب ضعف این جبهه گشته است.

۴- در برابر کشورهای اسلامی: در مورد ممالک اسلامی و نهضت های آزادیبخش، دیپلماسی جمهوری اسلامی با دخالت، مساعدت و پرهیز از بروز دشمنی و درگیری با دولت ها را داشته و با برقراری ارتباط و نفوذ در دل و دماغ ملت ها سفارش الهی «ولتكن منكم امة يدعون الى الخير يأمرون بالمعروف و ينهون عن المنكر» را با مسالمت و محبت و تدبیر اجرا نماید.

دیپلماسی جمهوری اسلامی بایستی نقش تقویت کننده اتحاد میان دول اسلامی و از میان آنها تقویت جناح های مرفعی آن در جبهه داخلی و در سطح بین المللی و تقلیل اصطکاکها و تضادهای فیما بین در برخورد با ابرقدرت ها و دیگر نیروهای استعماری را ایفا نماید. ایجاد حلقه های فرهنگی و سیاسی در کشورهای اسلامی از وظایف مهم دیگری است که باید توسط جمهوری اسلامی ایران صورت گیرد. در تمام موارد لازم است حفظ سیاستی مستقل و منسجم و دیپلماسی غیر پرخاشگرانه و نفوذ و تأثیر گذاردن بر ملل اسلامی از مهم ترین هدف های دولت باشد.

ب) خط مشی

۱- ادامه رسالت تاریخی

کنگره پنجم از اعضاء نهضت آزادی می خواهد فریضه اسلامی و رسالت ملی نهضت را که تفهیم و تبلیغ و دفاع و اقدام برای تأمین آزادی، عدالت، حاکمیت ملی و وحدت در کشور است با صبر جمیل و تلاش وسیع همچنان ادامه دهد و نقش شاهد و واسط را در جمهوری اسلامی ایران با توکل به خدا ایفا نمایند. همچنین به عنوان یک گروه مسلمان ایرانی که خود را مدیون و موظف به خدمت به خلق و دفاع از حقوق ملت و استقلال مملکت می داند، در توسعه و تحکیم و تزکیه نهضت مجدانه فعالیت نمایند.

۲- وفاداری به نظام جمهوری اسلامی

خط مشی نهضت در وفاداری و خدمت و دفاع از نظام جمهوری اسلامی ایران و مخالفت با عملیات براندازی، خرابکاری، افراط کاری و هر گونه اغوا و انحراف از اموال اسلام و قانون اساسی است. نهضت خواهان صادق و مراقب بیدار برای تحقق صحیح شعارهای سه گانه انقلاب یعنی «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» و عملکرد صحیح قوای سه گانه جمهوری می باشد و با ارتباط و ارشاد مردم و دولتیان سعی می نماید از سقوط نظام جمهوری اسلامی ایران یا تبدیل آن به استبداد و فاشیسم در صورت های

مختلف دولتی، طبقاتی و دینی به حول و قوه الهی جلوگیری کند تا استیلای خارجی نتواند به طور مستقیم یا غیر مستقیم پایگاهی برای خود ساخته سیاست خارجی ایران تمایل و تبعیت نسبت به شرق یا غرب، اروپا، آمریکا و قدرت‌های دیگر پیدا کند.

۳- رابطه با دولت و نهادها

دولت و نهادهای جمهوری اسلامی ایران مادام که بر طبق قانون اساسی تشکیل گردیده و خود را مطیع و موظف به اجرای آن نمایند از حقی که علی(ع) برای والی تعیین فرموده است برخوردار بوده در نزد نهضت محترم و در خور علاقمندی و همکاری در قلمرو مشترکات مثبت هستند، خواه آنان موافق و خواه مخالف نهضت باشند. روابط نهضت با دولت و نهادهای جمهوری اسلامی محترمانه و مشفقانه بوده جانب انصاف و حق‌گرایی را از دست نخواهد داد. در این روابط نه عافیت‌طلب گوشه‌نشین برای خودداری از بیان حقایق، و نه جاه‌طلب پرخاشگر تضعیف‌کننده نظام خواهد بود.

۴- آینده نگری و آینده سازی

نهضت آزادی با ایمان به خدا و آخرت نباید متوقف در حال و متوحش از زور و زود گردد بلکه در آئینه روز و در حوادث مشهود، آینده دور را ببیند. راه‌حل‌ها را در چارچوب‌های وسیع زمان و مکان بجوید و پایداری و عاقبت بخیری را از خدا بخواهد. از آنجا که هوشیاری و حضور در جریان‌ها و وقایع ایران و جهان برای پیش‌بینی حوادث و پیشگیری خطرات ضرورت دارد، نهضت باید سعی کند ناظر بر حال، رابط و واسط و روشن‌گر همگان و دلسوز سازنده آتیه ایران با توکل به خالق جهان باشد.

ربنا اغفر لنا ذنوبنا و اسرافنا فی امرنا و ثبت اقدامنا و انصرنا علی القوم الکافرین^۱

نهضت آزادی ایران

۱. آل‌عمران/۱۴۷- بار پروردگارا (به کرم خود) از گناه و ستمی که ما درباره خود کرده‌ایم درگذر و ما را ثابت قدم بدار و ما را بر کافران پیروز گردان.